

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeș–Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3 Intézet / Tanszék	Magyar Irodalomtudományi Intézet
1.4 Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom (mellékszak)

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	LLM2262 Magyar irodalomtörténet (kora újkor)							
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	dr. Gábor Csilla egyetemi tanár							
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Farmati Anna egyetemi adjunktus							
2.4 Tanulmányi év	I.	2.5 Félév	2	2.6 Az értékelés módja	vizsga	2.7 A tantárgy típusa	Tartalma szerint	DS
							A tantárgy jellege (kötelező/választható/faktultatív)	kötelező

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1 Heti óraszám	3	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium	1
3.4 A tantervben szereplő össz-óraszám	42	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium	14
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					43
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					38
Szemináriumok / házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					45
Konzultáció					2
Vizsgák					2
Más tevékenységek.....					
3.7 Egyéni munka össz-óraszám	108				
3.8 A félév össz-óraszám	150				
3.9 Kreditszám	6				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	
4.2 Kompetenciabeli	

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	infrastruktúra egyes témákhoz (vetítő, laptop, internet); könyvek; CD-lejátszó
5.2 A szeminárium lebonyolításának feltételei	infrastruktúra egyes témákhoz (vetítő, laptop, internet); könyvek; CD-lejátszó

6. Elsajátítandó kompetenciák

Sz ak ma i ko mp ete nci ák	<p>C4. 1. A magyar irodalom és folklór változásainak leírása és szemléltetése</p> <p>C4. 2. Az anyanyelvű irodalom változási formáinak magyarázata (korszakok, irányzatok, műfajok stb.) és az irodalmi jelenségek történeti és kulturális kontextusban való értelmezése. A kulcsfogalmak magyarázata az irodalom megértésében, valamint folklórszövegek értelmezése</p> <p>C4. 3. Különböző szövegek és kontextusok összefüggései, szövegelemzési technikák alkalmazása. Egy irodalmi szöveg különböző értelmezési szempontok szerinti megközelítése, valamint a néprajz és a kulturális antropológia fogalmainak és módszereinek használata a népi kultúra jelenségeinek kutatásában</p> <p>C4. 4. A magyar kultúra és a magyar népi kultúra irodalmi jelenségeinek különböző kontextusokban való értelmezése és kritikai értékelése</p> <p>C4. 5. Szakmai vélemény kialakítása egy szakmai projekt keretében az irodalmi jelenségeket illetően, a kritikai és irodalomtörténeti szövegekben megjelenő nézőpontokból kiindulva, valamint a szakirodalom alapján a népköltészeti szövegeket illetően is</p> <p>C4. 6. Szóbeli vagy írásbeli szövegalkotás magyar irodalomtörténeti vagy népköltészeti témában, amely lexikailag és szintaktikailag árnyalt, következetes és jól formált</p> <p>C6. 1. Az irodalmi korszakok és irányzatok sajátosságainak meghatározása és leírása az adott nyelvterülethez tartozó ország/országok kultúrájának és civilizációjának fejlődéstörténetébe ágyazottan</p> <p>C6. 2. A mellékszak nyelvén olvasott irodalmi művek értékelő értelmezése és a B nyelv /mellékszak irodalmi hagyományaihoz való kapcsolása</p> <p>C6. 4. A másodlagos/szekunder irodalom értékelése, összehasonlítása és válogatása explicit értékszempontok alapján</p> <p>C6. 5. A mellékszak nyelvén íródott szöveg vagy szövegcsoporthoz részletes irodalmi elemzése a másodlagos/szekunder irodalom alapján, az irodalomelméleti terminusokat adekvát/megfelelő módon használva, az idézés és parafrázis (ti. a hivatkozás) szabályait betartva</p>
Ált alá no s ko mp ete nci ák	<p>CT. 2. Kapcsolatteremtés csoportban; interperszonális kommunikáció és szerepvállalás</p> <p>CT. 3. Egyéni fejlődési terv megvalósítása; a célok elérése tanulási folyamatok, csoportos tevékenységek és intézményi programokon való részvétel segítségével</p>

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> ● a kora újkorra vonatkozó alapvető kutatások megismerése, tájékozódás a korszakok kutatás bibliográfiájában és kutatási módszereiben, árnyalt korszakértelmezés kialakítása ● irodalmi formák (korszakok, áramlatok, szövegtípusok) és kontextusaik értelmező magyarázata ● tájékozódás az eszme- és mentalitástörténetben
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> ● a megismert módszerek alkalmazása önálló elemzések révén ● egyéni képzési projekt megszervezése, a képzési célok elérése információszerezés útján, csoportos projekt kidolgozásával, az intézményes szakmai és személyes képzési programokon való részvétel által.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezetés – visszatekintés: a középkori hagyomány, előretekintés: a reformáció és barokk madártávlatból	– fogalomalkotás – magyarázat – interaktív megközelítés	
2. A reformáció és a trentói zsinat. Teológiai irányok és lelkeségi mozgalmak Luther fellépésétől az antitrinitarizmus kialakulásáig	– összehasonlítás – bemutatás – rendszerezés	
3. Katolikus válasz, katolikus reform	– előadás – magyarázat – szemléltetés – megfigyeltetés	
4. A reformáció Magyarországon: új műfajok, wittenbergi történelemszemlélet, teológiai és irodalmi reflexiók a török hódításról	– magyarázat – elbeszélés – rendszerezés – szemléltetés – megfigyeltetés	
5. Narráció, reflexivitás, példázatoság; humanizmus és reformáció az ország két távoli részében: Heltai Gáspár és Bornemisza Péter művei	– előadás – magyarázat	
6. A reneszánsz/reformációs (vita)dráma: műfaji, poétikai kérdések	– előadás – magyarázat – leírás	
7. Balassi Bálint költészete: kutatási témák és irányok, a ciklusok kérdése	– előadás – elbeszélés – szövegértelmezés	
8. Manierizmus, újsztoicizmus. Rimay János és a 16. század végének versszerzése. A Balassi-féle verstípus dekomponálása; retorika és poétika	– magyarázat – szemléltetés – rávezetés	
9. Barokk, ellenreformáció, konfesszionalizálódás: a folyamat és a terminológia. A katolikus reform első írónemzedéke: Monoszlói András, Káldi György, Vásárhelyi Gergely, Hajnal Mátyás	– előadás – szemléltetés – magyarázat	
10. <i>Imitatio</i> és <i>compilatio</i> Pázmány Péter műveiben. A magyar teológiai műnyelv formálódása. Argumentációs eljárások a polémiaiban. A skolaszikus hagyomány továbbélése, valamint humanista és reformációs tanulságok. A jezsuita homiletika	– magyarázat – leírás – megfigyeltetés, – rávezetés	
11. A középkori tradíció újraértelmezése a kora újkori katolikus és protestáns versszerzésben (Nyéki Vörös Mátyás, Hajnal Mátyás, Thordai János, Detsi János). A közösségi költészet: fogalomértelmezés, funkció, szövegrétegek	– leírás, bemutatás – magyarázat – megfigyeltetés	
12. A wittenbergi történelemteológiai hagyomány újraértelmezése és aktualizálása Zrínyi Miklósnál; a nemzeti identitás formálódásának elemei	– bemutatás, leírás – magyarázat	

13. Erdélyi emlékirodalom a 17–18. században: megközelítési és kutatási irányok; a történelem értelme; a személy és a közösség	– előadás – magyarázat	
14. Erdélyi emlékirodalom a 17–18. században: az emlékezet helyei; konfesszió és devóció a történelmek értelmezésében	– magyarázat – szemléltetés	

Bibliográfia

1. Bitskey István, *Hitviták tüzeiben*, Bp., 1978.
2. Győri L. János, *Izrael és a magyar nép történetének párhuzamai a XVI–XVII. századi prédikátori irodalomban = Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI–XVII. századi történetéből*, szerk. G. Szabó Botond, Fekete Csaba, Bereczki Lajos, Debrecen, 2000, 29–50.
3. Kiss Farkas Gábor, *Politikai retorika a törökellenes irodalomban = A magyar irodalom története I.*, szerk. Jankovits László, Orlovsky Géza, Bp., 2007, 204–216.
4. Kulcsár Péter, *A történetíró Heltai = Irodalom és ideológia a 16–17. században*, szerk. Varjas Béla, Bp., 1987, 113–133.
5. Oláh Szabolcs, *Hitélmény és tanközlés: Bornemisza Péter gyülekezeti énekhasználat*, Debrecen, 2000.
6. Latzkovits Miklós, *A drámaírás gyakorlata a 16–17. századi Magyarországon*, Bp., 2007.
7. Horváth Iván, *Balassi költészete történeti poétikai megközelítésben*, Bp., 1982.
8. Pirnát Antal, *Balassi Bálint poétikája*, Bp., 1996.
9. Balassi Bálint verseinek hálózati kritikai kiadása: www.magyar-irodalom.elte.hu
10. Ács Pál, „Az idő ósága”. *Történetiség és történelemszemlélet a régi magyar irodalomban*, Bp., 2001, 13–101.
11. Gábor Csilla, *Káldi György prédikációi: Források, teológia, retorika*, Debrecen, 2001.
12. Gábor Csilla, *Religió és retorika: Tanulmányok a középkori, reneszánsz, barokk irodalomról*, Kolozsvár, 2002, 235–317.
13. Bitskey István, *Humanista erudíció és barokk világkép. Pázmány Péter prédikációi*, Bp., 1979.
14. *Pázmány Péter és kora*, szerk. Hargittay Emil, Piliscsaba, 2001.
15. *A magyar költészet műfajai és formái a 17. században*, szerk. Ötvös Péter, Pap Balázs, Szilasi László, Vadai István, Szeged, 2001.
16. Bitskey István, *Mars és Pallas között*, Debrecen, 2006.
17. Kiss Farkas Gábor, *Az imitatio elmélete és gyakorlata a Szigeti veszedelemben = A magyar irodalom története I.*, szerk. Jankovits László, Orlovsky Géza, Bp., 2007, 447–466.
18. *Emlékezet és devóció a régi magyar irodalomban*, szerk. Balázs Mihály és Gábor Csilla, Kolozsvár, 2007.
19. Tóth Zsombor, *A koronatanú: Bethlen Miklós*, Debrecen, 2011.

8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezetés – szervezési kérdések	– megbeszélés	

2. <i>Tragoedia magyar nyelven</i> – a mítosz protestáns-keresztény átértelmezése	<ul style="list-style-type: none"> – bemutatás – magyarázat – közös elemző olvasás	
3. Keretes elbeszélés, példázatsor, szimbolizmus, műfaji kérdések. Heltai Gáspár, <i>Ponciánus császár históriája</i>	<ul style="list-style-type: none"> – bemutatás – magyarázat – csoportmunka	
4. Pázmány Péter prédikációi: a morális tanítás teológiai megalapozottsága és liturgikus beágyazottsága. <i>Mely üdvösséges a magunk-ismerése</i>	<ul style="list-style-type: none"> – bemutatás – magyarázat – közös elemzés – csoportmunka	
5. A puritanizmus formakincse és nyelvi megoldásai – Medgyesi Pál: <i>Erdély romlásának okairól</i>	<ul style="list-style-type: none"> – bemutatás – magyarázat – közös elemzés – csoportmunka	
6. Hajnal Mátyás, <i>Szíves könyvecske</i> . Kép és szöveg párbeszéde – az embléma mint a dialógus eszköze	<ul style="list-style-type: none"> – bemutatás – magyarázat – közös elemzés – csoportmunka	
7. Árva Bethlen Kata önéletírása: felekezetiesség, személyesség, történetmondás	<ul style="list-style-type: none"> – bemutatás – magyarázat – közös elemzés – csoportmunka	

Bibliográfia

1. Bornemisza Péter, *Tragédia magyar nyelven az Szophoklész Élektirájából* 1558, Oláh Szabolcs kísérőtanulmánya a hasonmás kiadáshoz, Bp., 2009.
2. Szigeti József, *A mű és kora*, Bukarest, 1970, 110–168.
3. Latzkovits Miklós, *Bornemisza Electirájának Chorusa* = Uő., *A drámaírás gyakorlata a 16–17. századi Magyarországon*, Budapest, 2007, 88–93.
4. Nemeskürty István, *Heltai Ponciánusa és a magyar reneszánsz szórakoztató irodalom*, ItK, 1972, 555–572.
5. Gábor Csilla, *A történet kerete, a keret története: változatok Ponciánusra* = Gábor Csilla, Luffy Katalin, Sipos Gábor (szerk.), *Erdély reneszánsza I–II.*, Kolozsvár, 2009, I. 147–160.
6. Bitskey István (szerk.), *Retorikák a barokk korból*, Debrecen, 2003, 111–143; 243–272.
7. Bitskey István, *Humanista erudíció és barokk világkép. Pázmány Péter prédikációi*, Bp., 1979.
8. Bitskey István, *Retorika és etika Pázmány Péter prédikációiban* = Uő., *Virtus és religio (Tanulmányok a régi magyar irodalmi műveltségről)*, Miskolc, 1999, 172–184.
9. Bartók István, *Pázmány prédikációi és a katolikus–protestáns retorika* = Hargittay Emil (szerk.), *Pázmány Péter és kora*, Piliscsaba, 2001, 322–332.
10. Luffy Katalin, *Medgyesi Pál és prédikációi. Prédikátori magatartás a Rákócziak udvarában*, It 2001, 186–208.
11. Fazakas Gergely Tamás–Györi L. János (szerk.), *Medgyesi Pál redivivus. Tanulmányok a 17. századi puritanizmusról*, Debrecen, 2008, 60–85; 156–187.
12. Holl Béla, *Szíves könyvecske*, kísérő tanulmány a hasonmás kiadáshoz, Bp., 1992.
13. Zemlényi Ferenc, *Egy magyar jezsuita emblematikus = Ikonológia és műértelmezés*, 2, Szeged, 1987, 145–152.
14. Gábor Csilla, *A meditáció a hitgyakorlásban és az irodalomban* = Uő., *Religió és retorika*, Kolozsvár, 2002, 257–277.
15. Knapp Éva, *Irodalmi emblematika Magyarországon a XVI–XVIII. században*, Bp., 2003, 51–87.
16. Fazakas Gergely Tamás, „tetszett az Úristennek [...] a gyámoltalan árvák seregébe béírni”. Bethlen Kata önéletírása és az özvegyek reprezentációjának kulturális hagyománya a kora újkorban = Balázs Mihály–Gábor Csilla (szerk.), *Emlékezet és devóció a régi magyar irodalomban*, Kolozsvár, 2007, 259–279.
17. Németh S. Katalin, *Bethlen Kata Önéletírása és XVIII. századi halotti beszédek*, ItK 1984, 195–198

Olvasmányjegyzék

A szövegfelismerő feladat az alábbi listából tartalmaz majd szemelvényeket. Javasolt – a lehetőségekhez mérten – a kritikai, illetőleg hasonmás kiadások, vagy a jegyzetapparátussal ellátott kiadások használata.

Janus Pannonius *Versei*

Sylvester János, *Újtestamentum magyar nyelven* (a fordítás függelékei)

Szkhárosi Horvát András, *Vígasztaló ének, Az fejedelemségről, Az fősvenységről*

Sztárai Mihály, *Az igaz papságnak tiköre*

Comoedia Balassi Menyhárt árultatásáról

Debreceni disputa

Kecskeméti Vég Migály, 55. zsoltár

Károlyi Gáspár, *Két könyv*

Farkas András, *Az zsidó és magyar nemzetről*

Heltai Gáspár, *A részegségnek és tobzódásnak veszedelmes voltáról való dialógus, Száz fabula, Chronica az magyaroknak dolgairól, Ponciánus császár históriája*

Bornemisza Péter, *Énekecske gyermekek rengetésére, Tragoedia magyar nyelven, Ördögi kísértetekről*

Tinódi Lantos Sebestyén, *Cronica*

Pataki Névtelen, *Eurialusnak és Lucretiának szép históriája*

Enyedi György, *Gismunda és Giscardus históriája*

Gergei Albert, *Árgirus históriája*

Balassi Bálint, *Versei*

Rimay János, *Versei*

Káldi György két prédikációja

Hajnal Mátyás, *Szíves könyvecske*

Pázmány Péter, *Kalauz* (1–2. könyv), Kempis-fordítás, prédikációk

Zrínyi Miklós, *Szigeti veszedelem, Mátyás király életéről való elmélkedések, Az török áfium ellen való orvosság*

Gyöngyösi István, *Márssal társolkodó Murányi Vénusz, Porábúl meg-éledett Phoenix,*

Kemény János, *Önéletírása*

Bethlen Miklós, *Élete leírása magától*

Veresmarti Mihály, *Megtérése históriája*

Misztótfalusi Kis Miklós, *Mentsége*

Cserei Mihály, *História*

Apor Péter, *Metamorphosis Transylvaniae*

Bethlen Kata, *Önéletírása*

9. A szakmai területek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvadásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával

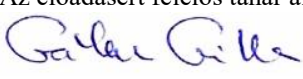
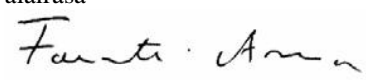

Az ARACIS kritériumainak megfelelően, az intézet/a tanszék együttműködik a szakmai és a társadalmi-gazdasági szférák képviselőivel, különösképp a Megyei Tanfelügyelőségekkel.

10. Értékelés

A tevékenység típusa	10.1 Értékelési szempontok	10.2 Értékelési módok	10.3 Ennek aránya a végső jegyben
----------------------	----------------------------	-----------------------	-----------------------------------

10.4 Előadás	Tájékozottság, elemzőképesség	Írásbeli vizsga az előadások és szemináriumok anyagából. (A szorosan vett vizsgát szövegfelismerési feladat előzi meg, az elolvasandó primér művek listáját l. a tantárgyleírás végén.)	67 %
10.5 Szeminárium	Tájékozottság, elemzőképesség	Írásbeli vizsga, házidolgozat	33%
	Aktív részvétel a csoportmunkában	A vizsgán való részvétel feltétele szemináriumi kiselőadás megtartása és egy önálló írásbeli dolgozat elkészítése és előzetes beadása (a témát előzetesen egyeztetni kell a szemináriumvezetővel)	
10.6 Minimális követelmények			
<ul style="list-style-type: none"> ● Az egyes témák ismerete a konkrét események, személyek, jelenségek felidézésével, apró részletek nélkül ● Összefüggések teremtésére való képesség ● Irodalomtörténeti problémák érzékelése ● A bibliográfiai tételek legalább felének ismerete ● Szeminárium esetében: egy kiselőadás vagy vitaindító megtartása, házidolgozat benyújtása, illetve az összes téma alapszintű ismeret, kritikai megközelítése			

A kitöltés időpontja 2024.04.15.	Az előadásért felelős tanár aláírása 	A szemináriumért felelős tanár aláírása
Az intézeti jóváhagyás időpontja 2024.04.16.	Az intézetvezető aláírása 	
A dékáni jóváhagyás időpontja	A felelős dékánhelyettes aláírása 	A kar pecsétje